

Večletni program dela

Alpske konference 2017-2022

Večletni program dela (MAP/VPD) Alpske konference za obdobje 2017-22 predstavlja pomembno orodje za spodbujanje proaktivnega izvajanja Alpske konvencije in njenih protokolov ter za usmerjanje aktivnosti v skupne prednostne naloge. Večletni program dela prispeva k doseganju splošne dolgoročne **Vizije Alp kot pilotne regije za trajnostno življenje v osrčju Evrope**, kot je zapisano v **Deklaraciji XIV. Alpske konference o Večletnem programu dela 2017-2022**.

V duhu partnerstva pogodbenice, skupaj z vsemi pomembnimi partnerji nameravajo izvajati **prednostne naloge** Večletnega programa dela s skupnimi aktivnostmi. Te aktivnosti so združene v novo vzpostavljenem Kažipotu (**Roadmap**), priloženem Večletnemu programu dela, ki spodbuja koncentracijo virov, vzpostavitev mednarodnega sodelovanja in zavezanost vseh pogodbenic za izvajanje skupnih projektov in partnerstev. Načrt usklajuje predsedstvo Alpske konference in je posodobljen vsaki dve leti. Potrditi ga mora Alpska konferenca. Prav tako VPD priporoča celo vrsto pomembnih **partnerstev** z različnimi akterji in institucijami za izvajanje prednostnih nalog in aktivnosti v Načrtu.

I Izzivi in priložnosti

VPD je orodje za obvladovanje raznovrstnih izzivov in izkoriščanje priložnosti, ki jih nudi alpska regija. Nekateri izmed teh izzivov in priložnosti so bili že opredeljeni v dveh prejšnjih Večletnih programih dela, drugi pa so se pojavili šele pred kratkim. Nekateri nastajajo neposredno v alpski regiji, drugi so posledica faktorjev, na katere alpski akterji nimajo neposrednega vpliva.

Izzive za alpsko regijo in njene prebivalce je najlažje opredeliti s pomočjo pristopa **«od spodaj navzgor»**. Ocena o tem, ali razvoj oziroma situacija predstavlja izziv ali ne, je običajno odvisna od tega, kako nanje gleda družba, ki se mora z njimi soočiti. Zaradi tega sta bila v pripravljajno fazo Večletnega programa dela 2017-22 vključena predhodna raziskava o deležnikih in aktivno sodelovanje civilne družbe.

Oba procesa sta pripomogla k razumevanju najbolj perečih izzivov za Alpe in njihovo prebivalstvo (glej sliko 1) – oziroma k ugotovitvi, katere so **priložnosti, ki jih prinašajo takšni izzivi**. Razvijanje politik za podnebne spremembe na primer nudi priložnost za razmišljanje o bolj inovativnih in vseobsegajočih shemah gospodarskega razvoja ter za preučevanje vzporednih koristi politik na področjih, kot sta zdravstvo in zelena rast. Takim **priložnostim pa gre vsekakor slediti na proaktiven način ter v sodelovanju z različnimi udeleženi akterji**. Ena od nalog Večletnega programa dela je izkoristiti izzive za ustvarjanje priložnosti s

spodbujanjem uporabe bogatih alpskih virov, še posebej ustvarjalnega duha in produktivnega premoženja alpskih regij in prebivalstva. Ti faktorji ustvarjajo potencial, ki bo omogočil Alпам, da postanejo zgledna trajnostna gorska regija.

S katerimi strateškimi izzivi se bo morala alpska regija soočiti v prihodnjih desetih letih?

Slika 1: Rezultati raziskave VPD, maj 2015. Odgovori na vprašanje: S katerimi strateškimi izzivi se bo morala alpska regija soočiti v prihodnjih desetih letih?

II. Prednostna področja sodelovanja

Na podlagi rezultatov raziskave o deležnikih in dela ad hoc delovne skupine za pripravo Večletnega programa dela je Alpska konferenca **določila šest prednostnih področij delovanja**: *osredotočenje na prebivalstvo in kulturo, sprejemanje ukrepov na področju podnebnih sprememb, vrednotenje in ohranjanje biotske raznovrstnosti in krajine, ozelenitev gospodarstva, spodbujanje trajnostnega prometa in izvajanje vodilne vloge v okviru EUSALP (EU Strategija za alpsko regijo).*

Te prednostne teme povezuje med seboj mnogo **osnovnih vprašanj**: kako zagotoviti visoko kakovost življenja za celotno alpsko prebivalstvo, ne da bi oškodovali alpsko naravno okolje in krajino? Kako preseči notranje regionalne in lokalne razlike, kot na primer med urbanimi in podeželskimi območji v regiji, ki je na splošno ena izmed najbolj bogatih v Evropi? Kako uskladiti različne načine rabe, interese in pritiske tako znotraj meja Alpske konvencije kot tudi izven nje, pri čemer prepoznavanju prostora kot omejenega vira?

Kot odgovor je Alpska konvencija ta vprašanja od samega začetka naslovila s sprejetim medsektorskim pristopom, ki stremi k uravnoteženemu varstvu okolja in družbeno-gospodarskem razvoju. 25 let po sprejemu Alpske konvencije je medsebojna povezanost izzivov, procesov, institucij in akterjev še bolj poudarjena, kar se mora odražati pri reševanju problemov in iskanju rešitev. Zaradi tega Alpska konferenca poziva k še bolj medsektorskemu in integriranemu pristopu. V tem kontekstu bo okrepitev trajnostnega prostorskega načrtovanja pogodbenicam pomagala, da povežejo sektorske dejavnosti in politike, in bo dala novo spodbudo za sodelovanje med različnimi interesnimi skupinami in deležniki na različnih lokalnih in regionalnih ravneh.

Prednostno področje 1: Osredotočenje na prebivalstvo in kulturo

Za alpsko družbo je značilna posebna mešanica kultur, tradicij in načinov organizacije življenja. Za razumevanje, ohranjanje in spodbujanje te kulturne raznolikosti in dediščine v prihodnosti je treba odgovoriti na vrsto vprašanj: kaj naredi alpske skupnosti odporne, inovativne in pripravljene na prihodnost – na primer ko gre za spopadanje z demografskimi spremembami; kaj visoka kakovost življenja v Alpah dejansko pomeni in kako lahko pri tem dosežemo omejene vplive na okolje, naravo in krajino; kako izboljšati storitve splošnega pomena in upravne strukture in jih prilagoditi potrebam prebivalstva v prihodnosti, na primer zdravstvene in izobraževalne storitve; kako bolje izkoristiti lokalno in tradicionalno znanje? Bistveno je sodelovanje, med drugimi, z organizacijami civilne družbe, občinami, organizacijami prostovoljcev. Posebno pozornost gre posvetiti tudi mladim, njihovim potrebam in pričakovanjem, saj mladi predstavljajo prihodnost Alp.

Prednostno področje 2: Ukrepanje na področju podnebnih sprememb

Pariški podnebni sporazum, ki je bil sprejet decembra 2015, je postavil nove temelje za ukrepanje na področju podnebnih sprememb v 21. stoletju. Alpske države, ki so del bogate regije v osrčju Evrope – vendar tudi posebej izpostavljene vplivom naraščajoče temperature, imajo nalogo, da opazno povečajo svoja prizadevanja v smeri prilagajanja podnebnim spremembam, da dajo zgled z zmanjšanjem emisij toplogrednih plinov, da izvajajo ukrepe na področjih obnovljive energije in energetske učinkovitosti in da razvijejo ogljično nevtralno gospodarstvo in življenjski slog. "Vizija obnovljive Alpe", akcijski načrt za podnebje Alpske konvencije, kot tudi priporočila iz 6. Poročila o stanju Alp o zelenem gospodarstvu nudijo odlično izhodišče za razvijanje celostne strategije za podnebno nevtralnost. Taka strategija naj stremi k povečanju sposobnosti blažitve in prilagajanja na regionalni ravni v smeri idealnega cilja vsesplošne podnebne nevtralnosti v Alpah do leta 2050.

Vse te aktivnosti morajo vključiti najrazličnejše sektorje in deležnike, na primer s področja prometa, energije, kmetijstva, turizma, gradbeništva in prostorskega razvoja. Lokalna raven, še posebej lokalne oblasti, imajo ključno vlogo v tem procesu, predvsem v luči poziva alpskih občin in njihovih prebivalcev udeležencem na COP 21. Alpska konferenca bo nadalje podpirala občine v prizadevanjih za razvoj zmogljivosti in krepitev mrež in sistemov upravljanja za izvajanje programov in aktivnosti. Pogodbenice bodo tudi posvetile večjo

pozornost raziskavam podnebja, ki jih je treba uporabiti za oblikovanje pametnih strategij blažitve in prilagajanja podnebnim spremembam.

Prednostno področje 3: Ohranjanje in vrednotenje biotske raznovrstnosti in krajine

Cilj te prednostne naloge je ohraniti biotsko raznovrstnost v najširšem pomenu besede, ki vključuje različne vrste, ekosisteme in habitate ter njihovo prostorsko povezanost, kot tudi enkratno kulturno in naravno krajino v alpskem prostoru. Spodbujati biotsko raznovrstnost in krajino pomeni ukrepe na številnih pomembnih področjih, kot so na primer ekološka povezljivost, hribovsko kmetijstvo, gozdarstvo, prostorsko načrtovanje, turizem ter na področju favne (ohranitev velikih zveri in prostoživečih parkljarjev). Na podlagi analize obstoječih strategij za biotsko raznovrstnost in krajino, smernic in priporočil za politike v Alpskih državah ter rezultatov nedavnih raziskav in razvojnih projektov bodo opredeljene prednostne naloge in aktivnosti za področje ekološke povezljivosti. Konkretno delo za ohranjanje biotske raznovrstnosti in krajine ter ustrezno vrednotenje njihovih ekosistemskih storitev bo vključevalo aktivnosti v sedanjih in prihodnjih pilotnih regijah platforme za ekološko povezljivost. V teh pilotnih regijah bodo razvili in izvajali skupne projekte. Prizadevali si bodo tudi za aktivno izmenjavo o strateških in prednostnih nalogah z Akcijsko skupino 7 EUSALP - ekološka povezljivost.

Prednostno področje 4: Ozelenitev gospodarstva

Alpska regija nudi enkratni potencial za razvoj zelenega gospodarstva. Zeleno gospodarstvo lahko pripomore k spopadanju z izzivi, kot so na primer podnebne spremembe, demografski razvoj in zapuščanje podeželja, in istočasno k ustvarjanju delovnih mest in možnosti za usposabljanje za alpsko prebivalstvo. Šesto Poročilo o stanju Alp »Ozelenitev gospodarstva v Alpski regiji« poudarja pomen in potencial ukrepov zelenega gospodarstva za Alpsko konvencijo. Poročilo navaja možnosti za nadaljnje ukrepanje na naslednjih področjih: regionalni gospodarski razvoj, ekološke inovacije, krožno in stroškovno učinkovito gospodarstvo, ki učinkovito upravlja z viri, konkurenčnost, zelena delovna mesta in blaginja alpskega prebivalstva. Poročilo poziva k izvajanju nadaljnjih aktivnosti za zbiranje dodatnih podatkov in znanja ter za pripravo celovitega in ambicioznega akcijskega programa za zeleno gospodarstvo v alpski regiji. Zaradi medsektorske narave te prednostne naloge se projekti in pobude lahko navezujejo na celo vrsto alpskih gospodarskih panog, na primer gozdarstvom, kmetijstvom in turizmom. Projekti za »Ozelenitev gospodarstva« se bodo ukvarjali z odnosom med gospodarstvom in okoljem, vključno z družbenimi cilji, na primer pravičnim in družbeno enakopravnim upravljanjem gospodarskih procesov. Zaradi posebnega prispevka zelenega gospodarstva k zmanjševanju emisij toplogrednih plinov je treba proaktivno poudariti sinergije med pobudami v okviru te prednostne teme in pobudami prednostnega področja sodelovanja 2 ("Sprejemanje ukrepov na področju podnebnih sprememb").

Prednostno področje 5: Spodbujanje trajnostnega prometa

Prometni sektor ima velik vpliv na porazdelitev prebivalstva, gospodarske dejavnosti in priložnosti za zaposlitev v Alpah, igra pa tudi odločilno vlogo pri oblikovanju vzorcev prostorskega razvoja. Pogosto ti vplivi prometa niso enakomerno razporejeni znotraj alpskega območja.

Prometne povezave med središči in odročnimi dolinami na eni ter med Alpami in njihovimi sosednjimi regijami na drugi strani je treba zagotavljati v skladu z 11. členom protokola Promet.

Prizadevati si je treba za bolj učinkovit promet, ki zmore kriti dejanske stroške, e uravnotežen, integriran in povezan. V tem smislu ostajajo prednostna področja ukrepanja tista, ki jih predpisujejo člani 14-16 protokola »Promet«. Cilj protokola je izboljšati integracijo in usklajevanje zunanjih stroškov zaradi težkega tovornega prometa na splošno in na čezmejni ravni, pa tudi spodbujati prenos tovornega prometa s ceste na železnico. Razvijati in razširjati je treba inovativne rešitve na lokalni in regionalni ravni, ki jih narekujejo koncepti hitro rastoče mobilnosti (n.pr. mobilnost na osnovi souporabe) in učinkoviti prevozni sistemi na osnovi ponudbe in povpraševanja, s ciljem, da je zagotovljena visoka dostopnost celotnega alpskega območja. V istem duhu je treba, v povezavi z vplivi na okolje in emisijami (onesnaževala zraka, emisije CO₂, hrup), vložiti več navora za določanje najustreznejših ukrepov pri uvajanju sistemov cestninjenja in instrumentov za upravljanje težkega tovornega prometa ter spodbujati uporabo alternativnih, bolj energetsko učinkovitih goriv z manjšo stopnjo CO₂ in manj onesnažujočimi emisijami. Posebej ključno bo podpreti široko uporabo dostopnih in za uporabnike prijaznih pametnih prevoznih sistemov (ITS) v železniškem in cestnem prometu, s čemer bi razširili njihov potencial za okolju prijazne rešitve.

Prizadevanja za ravnotežje med gospodarskim razvojem in trajnostjo v polnem pomenu besede bo ključni faktor za učinkovito izvajanje te in drugih prednostnih nalog Večletnega programa dela (n.pr. podnebne spremembe ali zeleno gospodarstvo). Srednjeročno to pomeni ločevati vedno večje povpraševanje po prevozu od gospodarske rasti. V tem smislu si bo Alpska konferenca prizadevala za pomembno povezavo s procesom EUSALP in prispevala svoje več-desetletno strokovno znanje in pristop na tem področju.

Prednostno področje 6: Imeti vodilno vlogo v okviru EUSALP

Že XIII. Alpska konferenca je prepoznala pomembno vlogo Alpske konvencije v okviru strategije EUSALP, zlasti z njenim poudarkom na uravnoteženem pristopu k ohranjanju narave in trajnostnemu razvoju, pa tudi s pozivanjem, naj bodo aktivnosti EUSALP vzajemno koristne tako za gorska kot za sosednja območja. Poudarek pri tej prednostni nalogi Večletnega programa dela mora biti okrepitev statusa konvencije v okviru EUSALP in aktivno oblikovanje aktivnosti EUSALP, ki so relevantne za Alpsko konvencijo. To pomeni učinkovito in uspešno izvajanje vodilne vloge v Akcijski skupini 6 EUSALP v sodelovanju z zvezno deželo Koroško. Pomeni tudi sodelovanje in/ali posredovanje prispevkov, kjer je to mogoče in

pomembno za Alpsko konvencijo drugim akcijskim skupinam EUSALP,. Ker je strategija EUSALP šele začela delovati, bo treba tudi slediti in vplivati na bodoči razvoj upravljanja, na primer v povezavi s postopki odločanja, pretokom informacij in vključevanjem civilnih akterjev. Za doseganje teh ciljev bosta potrebna komunikacija in usklajeno delovanje med delovnimi telesi Alpske konvencije kot tudi redno spremljanje prednostnih nalog Alpske konvencije z vidika prispevka k EUSALP. Pri tem koordinacijskem delu bo imela pomembno vlogo vmesnika delovna skupina »Markoregionalna strategija«.

III. Kažipot (Roadmap)

Alpska konferenca se zaveda, da so najbolj obetavne rešitve in vplivi rezultat skupnih mednarodnih pobud, zato se bo nadalje zavzemala za izvajanje vrste aktivnosti, ki so opisane v priloženem Kažipotu. Kažipot bo posodabljala vsakokratna Alpska konferenca.

IV. Partnerstvo

Uspešno izvajanje Večletnega programa dela zahteva trdno partnerstvo, zato pogodbenice in delovna telesa Alpske konvencije sledijo partnerskemu načelu?. Partnerstva so ključnega pomena za izmenjavo izkušenj med različnimi tematskimi področji in skupinami s posebnimi znanji, kar poveča občutek odgovornosti različnih deležnikov do Alpske konvencije in omogoča večjo prepoznavnost konvencije.

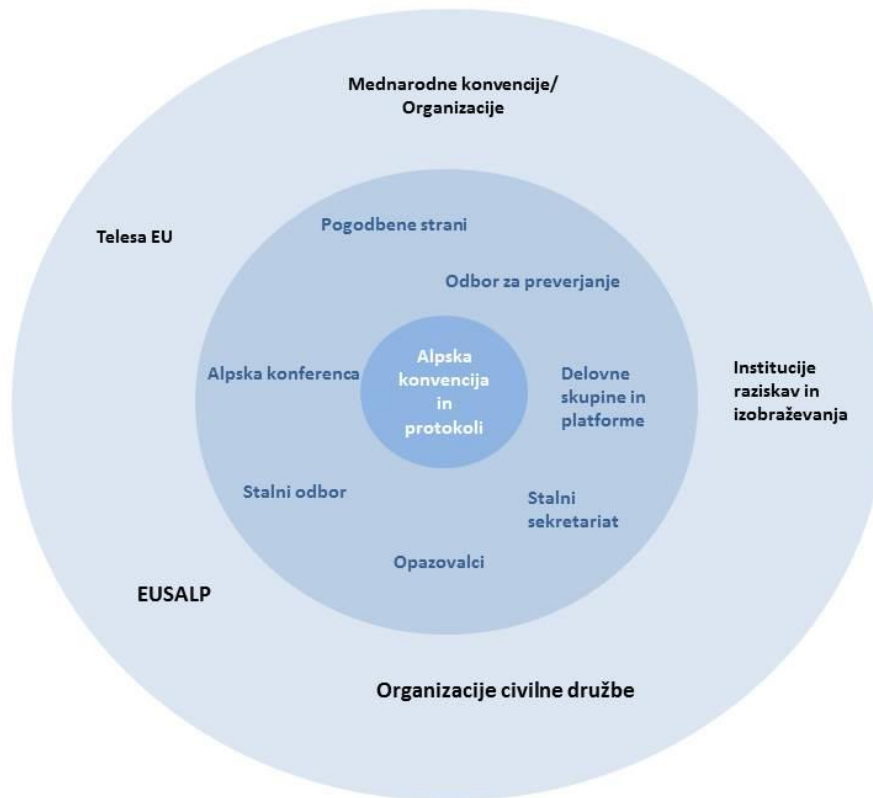
Znotraj institucionalne arhitekture Alpske konvencije bodo naknadno poglobljena partnerstva med njenimi ključnimi dejavniki, pogodbenicami, opazovalkami, Stalnim odborom, Odborom za preverjanje, delovnimi skupinami in platformami ter Stalnim sekretariatom. Ta proces se je že začel med drugim z uvedbo rednih izmenjav med vsemi platformami in delovnimi skupinami pred sejami Stalnega odbora oziroma s posebnimi ad hoc zahtevami po informacijah s strani Odbora za preverjanje delovni skupini za trajnostni turizem.

Posebno pozornost gre posvetiti spodbujanju sodelovanja z opazovalkami, na primer z vzpostavitvijo rednega dialoga in okroglih miz med ministri in opazovalkami o aktualnih temah oziroma s podpiranjem dejavnosti opazovalk in izvajanjem skupnih projektov. Opazovalke so pomembni multiplikatorji in izvajalci Konvencije, ki lahko ustvarijo povezave s civilno družbo in spodbudijo postopke participacije od spodaj navzgor.

Partnerstva bodo imela veliko korist tudi od večjega vključevanja javnih organov pogodbenic na različnih ravneh, še posebej na regionalni in občinski ravni. Info točke Alpske konvencije lahko na primer spodbudijo izvajanje aktivnosti in ozaveščanje na področjih, pomembnih za Alpe.

Partnerski pristop pomeni tudi ozreti se prek institucionalne arhitekture Alpske konvencije in doseči pomembne deležnike na lokalni, nacionalni in mednarodni ravni. To lahko na primer vključuje druge mednarodne konvencije (n.pr. Karpatska konvencija ali Konvencija o biotski

raznovrstnosti) kot tudi telesa in akterje na ravni EU (na primer Evropska agencija za okolje). Akterji in še posebej akcijske skupine EUSALP si zaslužijo posebno pozornost (glej prednostno področje sodelovanja 6 “Prevzem vodilne vloge v okviru EUSALP”). Partnerstva se lahko razvijejo tudi v sodelovanju z univerzami, raziskovalnimi in izobraževalnimi institucijami. Še več, organizacije civilne družbe poleg opazovalk so ključni partnerji za doseganje prebivalstva in izvajanje projektov na terenu.

Slika 2: Pregled akterjev, ki sodelujejo v partnerstvu Alpske konvencije